ז שם ס"ה (ע"א) ותוספות (ד"ה תפילין) ורמב"ם בפרק ג' (ה"א) ורא"ש (הל' תפילין סי' ט) ושאר פוסקים.

* **וּבֵית אֶחָד לְשֶׁל יָד:** **לט** תְּפִלִּין בֵּין שֶׁל יָד, הַלָּכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי (קעג) * שֶׁיִּהְיוּ מְרֻבָּעוֹת * בְּתִתְפָּרָן **וּבֶאֱלַכְסוֹנָן, דְּהַיְנוּ** (קעד) שֶׁיִּהְיוּ רְבוּעָן מְכָנָן אָרְכּוֹ כְּרָחְבּוֹ, (קעה) כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם אוֹתוֹ אֲלַכְסוֹן שֶׁאָמְרוּ חֲזַ"ל (סוכה מ.) כָּל אַמְתָּא בְּרִיבּוּעָא אַמְתָּא וּתְרֵי חוּמְשָׁא בַּאֲלַכְסוֹנָהּ. (קעו) וְצָרִיךְ לְרַבֵּעַ מָקוֹם (קעז) מוֹשָׁבָן,

בְּאוּר הֲלָכָה

ד"ה פ"ה בשני, ע"י"ש) ובתשובות רבי עקיבא איגר (מהדו"ק) סימן י"א מצדדים לומר דְּסָפֵק אִם דְּבוּק הוּא חִבּוּר, וּרְאָיָתָם הוּא מַהָא דְּפָסֵק הָרַמ"א בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן ק"ל (ס"ז) בְּהַגָּ"ה בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' תשטו) לְגַבֵּי גֵּט דְּהוּא סָפֵק גְּרוּשִׁין, וּמִסְתָּמָא הוּא הַדִּין לְעִנְיָנֵנוּ. וְהִנֵּה כָּעֵת שָׁנִיתִי לְאוֹר שֶׁל הָאוֹר זָרוּעַ הַגָּדוֹל שֶׁנִּדְפַּס בְּיָמֵינוּ מָצָאתִי וְרָאִיתִי בְּסִימָן (קע"ו) [תקל"ט] (בח"א) שֶׁכָּתַב, דְּאִם כָּתַב תְּפִלִּין בִּשְׁנֵי דַּפִּין בְּעוֹר אֶחָד וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי עוֹרוֹת וְדִבְקָם יַחַד בֵּין עַל יְדֵי תְּפִירָה אוֹ דָּבָק כָּשֵׁר, וְשָׁם גַּם כֵּן הָלָא בְּשֵׁם אוֹר זָרוּעַ הוּא, וְעַל כָּרְחֵךְ שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין גֵּט לִתְפִלִּין, וְאַחַר כָּךְ חִפַּשְׂתִּי עוֹד וּמָצָאתִי בְּסִימָן זֶה בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה (אות כב) שֶׁמֵּבִיא הָא דְּאוֹר זָרוּעַ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, כָּתַב בְּאוֹר זָרוּעַ דְּאִם כָּתַב תְּפִלִּין בִּשְׁנֵי דַּפִּין בְּעוֹר אֶחָד וַאֲפִלּוּ בִּשְׁנֵי עוֹרוֹת וְדִבְקָם יַחַד כָּשֵׁר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְשָׁם בְּאֶבֶן הָעֵזֶר ק"ל סָעִיף ז' הָלֹא מַיְתֵי הָרַמ"א בְּדִבְרֵי מֹשֶׁה שָׁלּוּ (אות ח) וְכֵן בְּשֶׁלְחָן עָרוּךְ הָא דְּאוֹר זָרוּעַ לְגַבֵּי גֵּט דְּהוּא סָפֵק, וְעַל כָּרְחֵךְ דַּיֵּשׁ חִלּוּק בֵּין גֵּט וּבֵין תְּפִלִּין, אוֹ דְּשָׁם מְשׁוּם חֲמִר אֶשֶׁת אִישׁ לֹא רָצָה הָאוֹר זָרוּעַ לְסָמֹךְ עַל הָרְאָיוֹת שֶׁהֵבִיא בְּסִימָן (קע"ו) [תקל"ט] שָׁם. וְגַם בְּרַשׁ"י מְגִלָּה ח' עַמּוּד ב' (ד"ה לתופרן) מְשֻׁמָּע לְכְאוֹרָה דְּמִהָנֵי תְּפִירָה בְּגִידִין בִּתְפִלִּין וּמְזוּזוֹת, וְעַל כָּרְחֵךְ לְעִנְיַן הַפָּרְשִׁיוֹת, דְּאִי לְעִנְיַן תְּפִירַת הַתְּפִלִּין גּוּפָא לְאַחַר שֶׁנִּפְתַּן הַפָּרְשִׁיוֹת בְּהֶן מַאי שְׁנֵיךְ מְזוּזָה, אַף אֶפְשָׁר דְּאוֹלֵי בְּאֻמָּת מְזוּזָה דְּנָקֵט רַשׁ"י לְאו בְּדַוְקָא הוּא. אֲכָן בְּרִיטְבָ"א שָׁם בְּמִגִּלָּה מָצָאתִי בְּהֶדְיָא שֶׁכָּתַב (ד"ה גמרא הא) דְּמִהָנֵי תְּפִירָה לִשְׁנֵי עוֹרוֹת בֵּין בִּתְפִלִּין וּבֵין בִּמְזוּזָה, וּבְוַדַּאי לֹא גָּרַע בְּעִנְיָנֵנוּ עֲשִׂיַּת הַבָּתִּים מֵהַפָּרְשִׁיוֹת גּוּפָא דְּמִהָנֵי בָּהֶם חִבּוּר, וְכִדְמוּכָח בִּבְאוּר הַגְּרָ"א, וְעַל כֵּן אַף דְּמִצִינוּ בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רפ"ח סָעִיף ד' דְּסָתָם הַמְחַבֵּר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ה ה"א) דְּתְּפִירָה לֹא מְהָנֵי לִמְזוּזָה, **מִכָּל מָקוֹם הָעוֹשֶׂה הַבָּתִּים עַל יְדֵי תְּפִירָה אוֹ דָּבָק יֵשׁ לוֹ עַל מִי לִסְמֹךְ,** הֵיְינוּ הַסֵּפֶר הַתְּרוּמָה (סי' רה) שֶׁסָּיַם לְבַסּוֹף דְּרַק טוֹב וְנָכוֹן לַעֲשׂוֹת מֵעוֹר אֶחָד, וְהָאוֹר זָרוּעַ הַגְּדוֹל שֶׁהֵבִיאוּ הַדְּרָכֵי מֹשֶׁה לְהַלָּכָה בְּסִימָן זֶה, וְהָרִיטְבָ"א בִּמְגִלָּה, וְגַם לְפִי חַד תַּרְוַיְיהוּ הַתּוֹסָפוֹת שָׁם בְּמִנְחוֹת (לב: ד"ה דילמא). וְיוֹכֵל לִהְיוֹת דְּגַם הָרַמְבַּ"ם שֶׁסְּבִירָא לֵיהּ דְּתְּפִירָה לֹא מְהָנֵי לְפָרְשִׁיוֹת שֶׁל מְזוּזָה, מִכָּל מָקוֹם לַעֲשִׂיַּת הַבָּתִּים גַּם הוּא מוֹדֶה דְּמֶה שֶּׁמִּתְחַבְּרִים עַל יְדֵי הַתְּפִירָה לֹא מִיחֲשַׁב זֶה שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה זְכָרוֹנוֹת. (הַגְּהָ"ה). וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָיָה נִרְאֶה עוֹד לוֹמַר, דְּלֹא מַצָּטָה הַתּוֹרָה בְּמֶה שֶׁאָמְרָה זְכָרוֹן אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה זְכָרוֹנוֹת, רַק שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אַרְבָּעָה בָּתִּים מֵאַרְבָּעָה עוֹרוֹת כָּל עוֹר וְעוֹר בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְגַמְרֵי, הֵיְינוּ הַבַּיִת עִם תְּחוֹרָא שֶׁלּוֹ לְפָרָשָׁה אַחַת וְכֵן לְכָל פָּרָשָׁה וּפָרָשָׁה, דְּאָז הוּא כָּל בַּיִת וּבַיִת לְזִכָּרוֹן בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְהָאָדָם, זֶה מַצָּטָה לָנוּ הַתּוֹרָה, וְכַנַּזְכָּר חֲזַ"ל בְּמֶה שֶׁאָמְרוּ עוֹר אֶחָד הָיְינוּ שֶׁיִּהְיוּ כָּל הַבָּתִּים קְבוּעִין בְּעוֹר אֶחָד וְלֹא יֵהָא כָּל בַּיִת וּבַיִת כִּיס בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת לְשׁוֹן הַמְכִלְתָּא (מכילתא דרשב"י שמות יג ט) עַיֵּן שָׁם. אֲבָל מִן הָרִאשׁוֹנִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן, דְּאִם כֵּן אֲפִלּוּ לֹא חִבְּרָן בְּתְפִירָה כָּל בַּיִת לְחַבְרוֹ רַק בְּמֶה שֶׁקָּבְעָן בְּתִתּוֹרָא אַחַת נֶחְשָׁב זְכָרוֹן אֶחָד, וְלֹא הָזַכַּר קוֹלָא זוֹ בְּשׁוּם פּוֹסֵק, וְאַדְרַבָּה בְּרַשׁ"י (מנחות לד: ד"ה בד' בתים) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים צַיֵּר כָּל אֶחָד אֹפֶן עֲשִׂיָּתוֹ מֵעוֹר אֶחָד מַמָּשׁ, שְׁמַע מִינַּהּ דְּסִבְרִירָא לְהוּ מִכַּיָּן שֶׁנִּזְכַּר בִּגְמָרָא עוֹר אֶחָד בְּעִנְיַן שֶׁיִּהְיֶה מַמָּשׁ עוֹר אֶחָד אוֹ עַל כָּל פָּנִים עַל יְדֵי תְּפִירָה לְאִידָךְ פּוֹסְקִים. עַד כָּאן הַגְּרָ"א בְּבֵאוּרוֹ פֶּרֶק י"ח דְּכֵלִים (אליהו רבה מ"ח) כָּתַב דְּמִהָנֵי תְּפִירָה לַעֲשׂוֹתוֹ חִבּוּר [וּכְסִימָן זֶה בְּבֵאוּרוֹ מְשֻׁמָּע קְצָת שֶׁהוּא נוֹטֶה לְהַחְמִיר]. וְעַיֵּן בְּקוּנְטְרֵס עַל הָרַמְבַּ"ם (פ"ב ה"א) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה וְרָיֵיתָא דְּזִגְזִין דְּהוּא בְּרִיטְבָ"א מְחֻלָּקֶת רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבָּנָן וְהֲלָכָה כְּרַבָּנָן דְּלֹא חָשִׁיב חִבּוּר, וְעַיֵּן בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּהֶבְהֵת נֶכְדּוֹ (סוף הסימן) מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה, גַּם יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהוּא סָתָם בְּמִתְנִיתִין וּמְחֻלֶּקֶת בִּבְרִיְיתָא וְהֲלָכָה כְּסָתָם מַתְנִיתִין, וְיֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה בִּכְלָלֵי הַהֲלָכוֹת. **וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי מִי שֶׁאִכְפַּת לוֹ טוֹב לְהַחְמִיר לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעוֹר אֶחָד כְּדֵי לְצֵאת יְדֵי כָּל הַחֲשָׁשׁוֹת בְּמִצְוָה עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְיתָא:**

* **וּבֵית אֶחָד. רְצוֹנוֹ לוֹמַר מֵעוֹר אֶחָד,** כֵּן מוֹכֵחַ מִלְּשׁוֹן הָרִי"ף (ו:) עַיֵּן שָׁם:

לט * **שֶׁיִּהְיוּ מְרֻבָּעוֹת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק קעג) **וְהוּא מֵהַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב** (ס"ק כו). אַף לְעַנְיוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל בְּדִין זֶה, כִּי הוּא וְכוּרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָעִתִּיק מִתְּחִלָּה דִּבְרֵי הָעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק מט) וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ס) שֶׁכָּתְבוּ דְּבִדְלִיכָּא תְּפִלִּין אֲחֵרִים אֵין לְהַחְמִיר בְּדִיעֲבַד כִּי אִם בְּהַתְּפִירוֹת אִם אֵינָם מְרֻבָּעוֹת אֲבָל לֹא בְּהַבָּתִּים, וְתָמֵהַּ עֲלֵיהֶם, דְּאֲפִלּוּ בְּהַתְּפִירוֹת אִם אֵינָם מְרֻבָּעוֹת טוֹב יוֹתֵר לְהָנִיחַ מִלְּבַשׁ לְגַמְרֵי מִצְוַת תְּפִלִּין, וּכְאֶמֶת פְּשׁוּט שֶׁדַּעְתָּם גַּם כֵּן הוּא דִּינִיחֵם וְיֵצֵא בָּזֶה עַל כָּל פָּנִים לְדַעַת רַשׁ"י (מנחות לה. ד"ה תפילין), עַיֵּן בְּרֹאשׁ"ש בְּהַלָּכוֹת קְטַנּוֹת (הל' תפילין סי' ט), אַף שֶׁכְּתָבוֹ הָעוֹלַת תָּמִיד לְהַמְעַיֵּן בּוֹ יִרְאֶה לְהַדְיָא דִּבְהַבָּתִּים אִם אֵינָם מְרֻבָּעִים יוּכַל לִבְרַךְ עֲלֵיהֶם, אֲבָל בִּתְפִירוֹת יְנִיחֵם בְּלֹא בְּרָכָה. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁמְּשַׁמֵּע מִלְּשׁוֹנוֹ דְּיוּכַל לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם. אַף לְמַעֲשֶׂה נִרְאֶה לִי דְּאֵין לִסְמֹךְ עַל זֶה לְעִנְיַן בְּרָכָה, **וְהַדִּין עִם הַיְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב, אֲחֵרִי דְּדַעַת הָרַבָּה מֵהָרִאשׁוֹנִים** וְהוּא הַשְּׁמוּעָה רַבָּה (בראש"ש שם דף קכג טור ב) וְהָרִי"ף (הו"ד במרדכי וספר התרומה) [אַף הָרִי"ף לֹא אָמַר כִּי אִם בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ וְזֶהוּ רַק לְהַמְרְדָּכִי (הל' קטנות דף יא טור ג), אֲבָל בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי' רט) פָּרַשׁ פָּרוּשׁ אַחֵר בִּדְבָרֵי הָרִי"ף, עַיֵּן שָׁם שֶׁהִסְכִּים דְּגַם לְהָרִי"ף אֵין לְחַלֵּק בֵּין הַשֵּׁל יָד לְהַשֵּׁל רֹאשׁ] וְהָרַמְבַּ"ם (פ"ג הל' א"ד) וְהָרֹאשׁ"ש (שם) וְהַסֵּפֶר הַתְּרוּמָה (שם) וְעוֹד כַּמָּה פּוֹסְקִים **דְּהַהֲלָכָה נֶאֱמְרָה גַּם לְעִנְיַן הַבָּתִּים,** וְעַיֵּן מַה שֶּׁנִּכְתַּב בְּסִמּוּךְ (בביה"ל ד"ה נחלקלק) לְעִנְיַן אִם מְקַלְקֵל קְצָת מְהֻרְבּוּעָ:

* **בְּתִתְפָּרָן.** עַיֵּן בְּפִרְי מִגְדִּים (מש"ז ס"ק לג) שֶׁנִּשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן מֵחֲמַת דַּעַת רַשׁ"י (מנחות לה. ד"ה תיתורא וד"ה תפילין), וְצָרַף לָזֶה גַּם כֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם (שם ה"ג). וּכְאֶמֶת הַמְעַיֵּן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מְצַדֵּד הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק נב) דַּחֲשׁוּבִים כְּעוֹר אֶחָד, וְכֵן כָּתַב בִּתְשׁוּבַת חֶתָם סוֹפֵר אוֹרַח חַיִּים סִימָן ה' שֶׁיֵּשׁ לְהָקֵל בְּתִתּוֹרוֹת, וְאִם הָיוּ רַק דְּבוּקוֹת בָּדָבָק מַחְמִיר שָׁם. אֲבָל בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל יד ס"ד) מַשְׁמַע דְּהוּא הַדִּין אִם הֵם דְּבוּקוֹת בָּדָבָק, וְכֵן מַשְׁמַע בְּאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' תקלט, ע"י"ש), וְכֵן נִתְפַּשֵּׁט עַתָּה הַמִּנְהָג בִּמְדִינוֹתֵינוּ. וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה רָאוּי וְנָכוֹן לַעֲשׂוֹתוֹ מֵעוֹר אֶחָד מַמָּשׁ, כִּי יֵשׁ מַחְמִירִין וְסוֹבְרִין דְּלֹא מְהָנֵי בְּהֶתֵּכִיוֹת תְּפוּרוֹת יַחַד אוֹ מְדֻבָּקוֹת בָּדָבָק. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם) דְּעַל כָּל פָּנִים צְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ הָאַרְבָּעָה בָּתִּים פְּרוּדוֹת זֶה מִזֶּה וְלֹא יִהְיוּ מְדֻבָּקִין, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁעוֹשִׂין הַסּוֹפְרִים שֶׁמְּדַבְּקִין עַל יְדֵי דָּבָק רַק שֶׁלְּמַעְלָה עוֹשִׂין סִימָנִים כְּמוֹ חָרִיץ בְּעָלְמָא, דְּצָרִיךְ עִיּוּן אִם לְהַכְשִׁיר אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, דְּמִמֵּה נַפְשָׁךְ, אִם אֲנוּ חוֹשְׁבִין עַל יְדֵי דְּבוּק עוֹר אֶחָד, אִם כֵּן אֵין לָנוּ אֶלָּא בַּיִת אַחַת וּבְתוֹכוֹ אַרְבַּע מְחִיצוֹת דְּפָסוּל, וְאִם אֵין הַדָּבָק עוֹשֶׂה עוֹר אֶחָד וְיֵשׁ כָּאן אַרְבָּעָה בָּתִּים עִם אַרְבָּעָה חֲרִיצִים דְּהַדְּבוּק כְּנִפְרָד דָּמֵי, אִם כֵּן הַתְּפִלִּין גּוּפַיְיהוּ נַעֲשׂוּ מִשְּׁתֵּי עוֹרוֹת וּפְסוּלִים. וּכְאֶמֶת טוֹב הוּא שֶׁאֲפִלּוּ הָעוֹשִׂין מֵעוֹר אֶחָד מַמָּשׁ יִהְיוּ תְּפִלִּיהֶן פְּרוּדוֹת, דְּשָׁמָּא הַדְּבוּק חִבּוּר, וְכֵן הַתְּפִלִּין שֶׁל הַגְּרָ"א הָיוּ פְּרוּדוֹת, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה מעור):

לט (קעג) **שֶׁיִּהְיוּ מְרֻבָּעוֹת.** וְאִם לֹא עָשָׂה מְרֻבָּעוֹת, מַעֲכֵב בְּדִיעֲבַד [הָרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ג' מַהִלְכוֹת תְּפִלִּין (ה"א) עַיֵּן שָׁם]. וּמִכָּל מָקוֹם אִם אֵין לוֹ תְּפִלִּין אֲחֵרִים (קנג) יְנִיחֵם לְעֵת עַתָּה בְּלֹא בְּרָכָה, וּכְשֶׁיְּזַדְּמֵן לוֹ תְּפִלִּין אֲחֵרִים יְנִיחֵם, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שיהיו): **(קעד) שֶׁיִּהְיוּ רְבוּעָן.** שֶׁל הַתְּפִירוֹת. וְנִרְאֶה לִי פָּשׁוּט דְּצָרִיךְ לִהְיוֹת הַתְּפִירוֹת מֻרְבָּע (קעד) בֵּין לְמַעְלָה וּבֵין לְמַטָּה. וְאַף דְּלֹא בְּרִירָא לִי לְעִנְיַן דִּיעֲבַד, מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לְזַהֵר בָּזֶה: **(קעה) כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה וְכוּ'.** פֵּרוּשׁ, בְּרִבּוּעַ גָּמוּר (קנה) שֶׁאָרְכּוֹ כָּרְחָבּוֹ מַמָּשׁ, שֶׁצָּרוּ חֲכָמִים כָּל הַשָּׁעוּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ יֵשׁ לוֹ בַּאֲלַכְסוֹן שְׁנֵי חֻמָּשִׁים נוֹסָף עַל אוֹתוֹ הַשָּׁעוּר, וְגַם כֵּאן צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מֻרְבָּע מַמָּשׁ, אֲבָל אִם לֹא יִהְיֶה מֻרְבָּע מַמָּשׁ לֹא יִהְיֶה בְּאֲלַכְסוֹן שֶׁלּוֹ כְּשָׁעוּר שְׁנֵי חֻמָּשִׁים תּוֹסָפוֹת אֶלָּא שִׁעוּר אַחֵר. וְעַל כֵּן (קנו) יִמְדְּדֶנּוּ בְּאַרְבָּעָה קָנִים וְיֵדַע אִם הוּא מֻרְבָּע, דְּהַיְנוּ תְּחִלָּה יִמְדֹּד קָו אֶחָד בְּאָרְךְ וְקָו אֶחָד בְּרֹחַב שֶׁיִּהְיֶה שָׁוֶה, אַף שֶׁמָּא בְּאֶמְצָעוֹ שָׁוֶה וּבִצְדָדָיו מִתְמַעֵט, לָכֵן יִמְדְּדֶנּוּ עוֹד בִּשְׁנֵי קָנִים בַּאֲלַכְסוֹנוֹ שֶׁיִּהְיוּ שָׁוִים שְׁנֵי קְנֵי הָאֲלַכְסוֹן גַּם כֵּן: **(קעו) וְצָרִיךְ לְרַבֵּעַ וְכוּ'.** וְגַם זֶה הוּא מַהֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינַי רֹב הַפּוֹסְקִים. וְגַם זֶה הוּא (קנו) בְּרִבּוּעַ גָּמוּר כְּמוֹ בְּהַתְּפִירָה, וְאַף (קפ) דְּמֻרְבָּע מַמָּשׁ בְּמִלְאכֶת הַבָּתִּים דְּהַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה בְּתִכְלִית הַצְּמְצוּם הוּא כְּמַעַט מִן הַנִּמְנָע, מִכָּל מָקוֹם כָּל מָה דְּאֶפְשָׁר לוֹ לְאָדָם (קפט) לַעֲשׂוֹת בְּעִנְיָן זֶה בְּוַדַּאי חַיָּב הוּא לַעֲשׂוֹת, וְעַיֵּן בְּעִקְּרֵי דִינִים (סי' ב סי"ב): **(קעז) מוֹשָׁבָן.** וְהוּא הַתִּתּוֹרָא, דְּהֵיְינוּ שֶׁיְּחַתֵּךְ הַמַּעְבָּרְתָּא מִשְּׁנֵי צְדָדָיו כְּדֵי שֶׁיִּהְא נִכָּר רִבּוּעַ הַתִּתּוֹרָא, וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף מ"ד. וְצָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ מְאֹד עַל זֶה, כִּי כָּל זֶה מַעֲכֵב אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד. וְגַם (קפ) יֵשׁ לְהַשְׁגִּיחַ בְּעִנְיַן הַתְּפִירָה, כִּי מַחֲמַת שֶׁהַסּוֹפְרִים עוֹשִׂין נְקָבִים גְּדוֹלִים קָצַת נִמְשָׁךְ הַחוּט לְצַדָּדִין וְעַל יְדֵי זֶה אֵין הַתְּפִירוֹת שָׁווֹת בְּרִבּוּעַ, זֶה נִכְנָס וְזֶה יוֹצֵא. וְהַתִּתּוֹרָא צְרִיכָה לִהְיוֹת מֻרְבָּע **(קפו)** בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה. **(קפז) וְצָכְשָׁו בָּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים הָרַבּוּ שֶׁאֵין מַשְׂגִּיחִין עַל תְּפִלֵּיהֶן שֶׁיִּהְיוּ מֻרְבָּעִין כַּדִּין, אֲפִלּוּ הַמְדַקְדְּקִין בְּמִצְוֹת יֵשׁ שֶׁאֵין מַשְׂגִּיחִין** מְצַדְּדִין לוֹמַר שֶׁאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה כְּלָל, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה מעור):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

לט (קפד) יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (ס"ק כו): **(קפה)** עַיֵּן לְקַמָּן בְּבֵית יוֹסֵף בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל כָּתַב הָרִי"ו אַכְסַנְדְּרֵנִי כֵּיצַד וְכוּ' לְעִנְיַן הַתּוֹרָה, וּמִסְתָּמָא הוּא הַדִּין לְעִנְיַן הַתְּפִירָה: **(קפו)** טַ"ז (ס"ק לג): **(קעו)** פְּרִי מְגַדִּים (משז"ו ס"ק לג): **(קעז)** הָרֹאשׁ"ש בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת בְּסֵדֶר תִּקּוּן בְּקָצָרָה (דף קכג טור ד): **(קפט)** מַצְדִּיקִים יוֹם טוֹב (בראש"ש שם סי' ט אות מ) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק נט): **(קפט)** פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק נג): **(קפ)** חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל יד ס"ב): **(קפפ)** בֵּית יוֹסֵף לְקַמָּן בְּשֵׁם הָרִי"ו אַכְסַנְדְּרֵנִי (ד"ה כתב הרי"ו וכו' כיצד) עַיֵּן שָׁם, **וְצָרִיךְ עִיּוּן אִם כַּוָּנָתוֹ לְעִיכּוּבָא בְּדִיעֲבַד:** **(קפצ)** מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ס"ק נד):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(נח) [נח] (קעח) **וְגַם הַבָּתִּים.** הַגָּה: אֲבָל גַּבֵּי הַבָּתִּים * אֵין לְהַקְפִּיד אִם הוּא יוֹתֵר מֵרָחְבָן וְאָרְכָּן (בית יוסף (ד"ס) ויכין) **בשם אשרי** (הל' תפילין סי' ט) (וסמ"ק) (וסמ"ג) (עמ"נ כב) ומרדכי (הל' קטנות דף יפ טור ג) ורמב"ם פרק ג' (ס"ג). **חעַשָׂאם מְרֻבָּעוֹת וְאַחַר זְמַן** (קעט) * **נִתְקַלְקֵל רִבּוּעָן,** (קפ) **יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר** (קפא) * **שֶׁצָּרִיךְ לְרַבְּעָן.** הַגָּה: (קפב) **וְיֵעָשֶׂה** כָּל הָאַרְבָּעָה בָּתִּים בְּשָׁוֶה שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶחָד גָּדוֹל מֵחֲבֵרוֹ (ברוך שאמר (מיקון תפילין עמ' קפח והג"ה קט)): **מ טעוֹר** (קפג) **הַבָּתִּים** (קפד) **מִצְוָה לַעֲשׂוֹתוֹ** (נט) **[נט]** (קפה) **שָׁחוֹר** (קפו) **וְעַיִן לְקַמָּן** (קפו) **סִימָן** ל"ג (ס"ד)). * **יחֲרִיץ שֶׁבֵּין בַּיִת לְבַיִת צָרִיךְ שֶׁיַּגִּיעַ עַד הַתָּפֶר, כוְאִם לֹא הִגִּיעַ כְּשָׁרָה,** (קפז) **וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה** (קפח) **נֶקֶר הֶחָרִיץ**

בְּאֵר הַיטֵב

לט (נח) **וְגַם הַבָּתִּים.** דְּלֹא כְּמוֹ שְׁנּוֹהֲגִים קְצָת לַעֲשׂוֹת שֶׁל יָד עֲגֻלָּה בְּרֹאשׁוֹ רַק שְׁמְרַבַּע הַתְּחִתּוֹנָה מִלְּמַטָּה. מָרְדְּכַי (הל' קטנות דף יא טור ג), מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק נד), וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַב הָעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק מט): **מ** (נט) **שָׁחוֹר.** וְכָתַב בַּ"ח (סכ"ה), מַשְׁמַע עִכּוּבָא לֵיכָּא.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

כִּי אִם עַל רֹאשׁ הַבָּתִּים שֶׁיִּהְיוּ מְרֻבָּעִים, וְאֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַתְּחִתּוֹנָה וְעַל הַתְּפִירוֹת שֶׁהוּא גַּם כֵּן מֵעִקַּר הַדִּין, וְהוּא דָּבָר הַנָּקֵל לְתַקֵּן: **(קעח) וְגַם הַבָּתִּים.** דְּלֹא (קפג) כְּמוֹ שְׁנּוֹהֲגִין קְצָת לַעֲשׂוֹת שֶׁל יָד עֲגֻלָּה בְּרֹאשׁוֹ רַק שְׁמְרֻבַּע הַתְּחִתּוֹנָה מִלְּמַטָּה, אֶלָּא בֵּין הַשֶּׁל יָד וּבֵין הַשֶּׁל רֹאשׁ יִהְיוּ מְרֻבָּעִים. וְהַכַּוָּנָה בְּהַשֶּׁל רֹאשׁ, (קפד) כְּשֶׁהָאַרְבָּעָה בָּתִּים יַחַד יִהְיוּ מְרֻבָּעִים, וְלֹא כָּל אֶחָד בְּפָנֵי עַצְמוֹ. וְרִבּוּעַ הַבָּתִּים צָרִיךְ לִהְיוֹת (קפה) בְּכָל מָשְׁךְ גָּבְהָן, וְגַם הָרִבּוּעַ יִהְיֶה עַל יְדֵי הַבָּתִּים עַצְמָן וְלֹא (קפו) עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר שֶׁמַּטִּיחַ עֲלֵיהֶם, וְעַיִן לְקַמָּן סָעִיף קָטָן קפ"ה: **(קעט) נִתְקַלְקֵל רִבּוּעָן.** כְּגוֹן שֶׁנִּתְעַקְּמוּ הַבָּתִּים זֶה פּוֹנֶה לְמִזְרָח וְזֶה לְמַעֲרָב, אוֹ שֶׁנִּתְקַלְקֵל חֲדֵי הַבָּתִּים לְגַמְרֵי עַד שֶׁנַּעֲשָׂה עָגֹל, אוֹ שֶׁנִּתְקַלְקֵל הַתְּחִתּוֹנָה אוֹ הַתְּפִירָה עַד שֶׁאִבְּדוּ רִבּוּעָן: **(קפ) יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר.** אֵין (קפו) חוֹלֵק בָּזֶה, וְדַרְכּוֹ הַמְחַבֵּר כֵּן בְּהִרְבֵּה מְקוֹמוֹת וְכֵן כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן קכ"ג: **(קפא) שֶׁצָּרִיךְ לְרַבְּעָן.** דְּכֵיוָן דְּרִבּוּעָן הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, (קפה) בְּכָל שֶׁעָתָא בָּעִינַן שֶׁיִּהְיוּ מְרֻבָּעִין. וּמִכָּל מָקוֹם (קפו) אֵין צָרִיךְ לְמוֹדְדָן בְּכָל יוֹם אִם רִבּוּעָם קַיָּם, שֶׁמַּעֲמִידִים אוֹתָם עַל חֲזָקָתָם, אִם לֹא שֶׁרוֹאֶה שֶׁנִּתְקַלְקֵל. וְאִם (קז) נִתְעַקֵּם הַתְּחִתּוֹנָה נִרְאֵית כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ מְרֻבָּע, יַחֲזֹר וְיַתְקֵן: **(קפב) וְיֵעָשֶׂה.** וּבְדִיעֲבַד (קפז) אֲפִלּוּ אֶחָד רָחָב מֵחֲבֵרוֹ כָּשֵׁר: **מ** (קפג) **הַבָּתִּים.** וְכָל שֶׁכֵּן (קנ) שֶׁיְּדַקְדֵּק שֶׁהַשִּׁי"ן יִהְיֶה שָׁחֹר, וְלִפְעָמִים מַחֲמַת רֹב יָשְׁנוֹ נִקְלָף מִמֶּנּוּ הַשְּׁחֹרִית: **(קפד) מִצְוָה וְכוּ'.** מַשְׁמַע דִּבְדִיעֲבַד אֵינוֹ לְעִכּוּבָא, [א]וְיֵשׁ פּוֹסְקִים דְּסִבְרָא לְהוּ דְּהוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי כְּמוֹ הָרְצוּעוֹת וּלְעִכּוּבָא הוּא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וּבְבֵאוּר הַגְּרַ"א מַשְׁמַע שֶׁהוּא מְצַדַּד כֵּן לְהַלָּכָה, וְכֵן בִּישׁוּעוֹת יַעֲקֹב (ס"ק כז), וְכֵן מַשְׁמַע בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק סב) וּבְשֶׁיָּרֵי כְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י ס"ק לד) דְּיֵשׁ לְהַחְמִיר, אִם לֹא בְּמָקוֹם דְּלֹא אָפְשָׁר לְסָמֹךְ אַדִּבְרֵי הַמְקַלִּין כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהִתְבַּשֵּׁל מִמְּצוַת תְּפִלִּין: **(קפה) שָׁחוֹר.** וְהַשְּׁחֹרִית טוֹב יוֹתֵר שֶׁיִּהְיֶה בְּצֶבַע שָׁחוֹר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ כְּלָל, וְהַתְּפִלִּין יִהְיוּ שְׁחוֹרִים רַק בַּחֲזוּתָא בְּעָלְמָא. וּמִכָּל מָקוֹם הַמַּשְׁחִירִין בְּמִין גְּלַאנ"ץ שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְקַלְּפוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁיְּכוֹלִין לְהָסִיר מִן הַקְּלָף עַל יְדֵי פְּרוּרִין דַּקִּין, (קנ) אֵין לְהַחְמִיר בְּדִיעֲבַד. וְעַיִן בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף מ"ח בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ציפה) בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק סד) שֶׁדַּעְתּוֹ גַּם כֵּן דְּאֵין לְהַחְמִיר בָּזֶה. אָכֵן מַה שֶּׁחִדְּשׁוּ סוֹפְרֵי זְמַנֵּנוּ שֶׁמַּשְׁחִירִין בְּטִיחָה שֶׁיְּכוֹלִין לְקַלֵּף בְּשִׁלְמוּת מִכָּל צַד מִן הַתְּפִלִּין, וְצוּרָתוֹ כְּמוֹ נִיר שָׁחֹר, זֶהוּ פְּסוּל. [מִסֵּפֶר נִשְׁמַת אָדָם (ח"א כלל יד סק"ג) וְשֶׁהִסְכִּים אִתּוֹ הַגָּאוֹן בַּעַל בֵּית מֵאִיר, דְּלֹא כְּנוֹדָע בִּיהוּדָה (מהדו"ק סי' א), עַיֵּן שָׁם]: **(קפו) סִימָן** ל"ג. בְּסָעִיף ד' בַּהַגָּ"ה. וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כב) דְּהָרַמ"א קָאָזֵיל לְשִׁיטַת הַמְחַבֵּר הָכָא דְּהוּא רַק מִצְוָה בְּעָלְמָא, וּלְפִי מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּאוֹת קפ"ד יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה: **(קפז) וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה וְכוּ'.** אֲבָל אִם אֵינוֹ נֶקֶר מִבַּחוּץ, (קנ) אַף שֶׁמִּבְּפָנִים יֵשׁ אַרְבָּעָה בָּתִּים וְכָל פְּרָשָׁה וּפְרָשָׁה מֻנַּחַת בְּבֵית בְּפָנֵי עַצְמָהּ, לֹא מָהֲנֵי: **(קפח) נֶקֶר הֶחָרִיץ.** אֲבָל שְׁרִיטָה אוֹ רְשִׁימָה בְּעָלְמָא לֹא מָהֲנֵי כְּלָל,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לט [נח] וְגַם הַבָּתִּים. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְכָתַב בִּכְרֵכִי יוֹסֵף (ס"ק יב) בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה חֵלֶק (ג') (ב') סִימָן פ"ח, אִם מַחֲמַת הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הַבָּתִּים יְקֻשְׁתְּיַבֵּשׁ הָעוֹר נִתְרַחֲבִים הַבָּתִּים וּכְשֶׁיְּהַדְּקֵם יִמְצָא הָרִבּוּעַ מְקֻצָּן, כְּשָׁרִים. עַיֵּן שָׁם: **מ [נט] שָׁחוֹר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְכָתַב בִּכְרֵכִי יוֹסֵף (ס"ק יב) בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָה חֵלֶק (ג') (ב') סִימָן פ"ח, אִם מַחֲמַת הָאֲוִיר שֶׁבֵּין הַבָּתִּים יְקֻשְׁתְּיַבֵּשׁ הָעוֹר נִתְרַחֲבִים הַבָּתִּים וּכְשֶׁיְּהַדְּקֵם יִמְצָא הָרִבּוּעַ מְקֻצָּן, כְּשָׁרִים. עַיֵּן שָׁם: **מ [נט] שָׁחוֹר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְכָתַב

בֵּאוּר הֲלָכָה

בְּפֶרֶק ג' בְּהֲלָכָה א' וּבַהֲלָכָה (ח') [י'] יְרֵאָה לְהָדְיָא דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּרִבּוּעַ הַתְּפִירוֹת הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, וְאָפְשָׁר דְּקַאֵי רַק עַל רִבּוּעַ הַתְּחִתּוֹנָה, וְהוּא דְּחַק גָּדוֹל. **וּבְבֵאוּר הַגְּרַ"א** קָשֶׁה **גַּם כֵּן לְהָדְיָא דְּדַעַת כָּל הַגְּאוֹנִים דְּרִבּוּעַ הַתְּחִתּוֹנָה וְגַם הַתְּפִירוֹת הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. עַל כֵּן אֵין לָזוּז מִמַּה שֶּׁכָּתַב הִישׁוּעוֹת יַעֲקֹב** (ס"ק כו) **שֶׁיִּזָּהֵר בְּלִי בְּרָכָה בְּעֵת הַדְּחָק:**

* **אֵין לְהַקְפִּיד.** דְּרִבּוּעַ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא עַל אֹרֶךְ וְרֹחַב:

* **נִתְקַלְקֵל רִבּוּעָן.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק קעט). **דַּע דְּגַדָּר קְלָקוּל רִבּוּעַ הַבָּתִּים, קְשִׁיטָא לִי דְּלֹא בְּעִינַן שֶׁיִּתְקַלְקְלוּ בְּרֹב מָשְׁךְ גָּבְהָן, וַאֲפִלּוּ בְּמִעוּטָן סָגֵי, וַאֲפִלּוּ אִם עֲשָׂאָם גְּדוֹלִים מֵאד, וְלֹא אָמְרִינַן דְּל מֵהָכָא הֵיתְרוֹן וְיִשָּׁאֵר שִׁעוּר תְּפִלִּין בְּלִי זֶה** דּוּמְיָא דְּיֵשׁ מְקִלִּין בְּעִנְיַן הַקָּפַת גְּוִיל אִם יֵשׁ שִׁעוּר אוֹת בְּלֹא זֶה. וְאָמְנָא לָהּ מֵהָא דְּקָיְמָא לָן בְּזִבְחִים ס"ב עַמּוּד א' דְּרִבּוּעַ הַמִּזְבֵּחַ מְעַכֵּב, וְקָיְמָא לָן גַּם כֵּן דַּאֲפִלּוּ פְּגִימַת הַמִּזְבֵּחַ פּוֹסֶל, וְהוּא מִשֵּׁם רִבּוּעַ כְּדַאִיתָא בְּתוֹסְפוֹת סַכָּה מ"ט עַמּוּד א' דְּבּוּר הַמַּתְחִיל שֶׁכֵּל, וְלֹא בְּעִינַן דַּוְקָא שֶׁיִּפָּגֵם רֹב הַמִּזְבֵּחַ אֶלָּא אֲפִלּוּ בְּכִזַּיִת אוֹ בְּכִטְפַּח לְכָל מַר כְּדַאִית לֵיהּ בְּחֻלִּין י"ח עַמּוּד א' עַיֵּן שָׁם בְּגֻמְרָא. וְאֵין לוֹמַר דְּשָׁם מִטַּעַם דְּיֵשׁ שִׁעוּר לַמִּזְבֵּחַ מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה דְּאֵין שִׁעוּר לִגְבֵּי הַתְּפִלִּין, דְּזֶה אֵינוֹ, דְּשָׁם הָלַא גַּם כֵּן קָיְמָא לָן דִּמְדַּת קוֹמָתוֹ אֵין מְעַכֵּב כְּדַאִיתָא שָׁם בַּגְּמָרָא, וְאִם כֵּן אִם לֹא הָיָה עוֹשֶׂה הַגַּבַּהּ רַק עַד לְמַעְלָה מִמְּקוֹם הַסּוֹבֵב וְשָׁם הָיָה עוֹשֶׂה הַקְּרָנוֹת גַּם כֵּן הָיָה יוֹצֵא בְּדִיעֲבַד, וַאֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּעִקָּרָה בָּנָה בְּקוֹמָה הַוּ בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה לְמַעְלָה מֵרֻבָּע, כְּדִמּוּכָח בְּזִבְחִים נ"ד עַמּוּד (ד') [א'] תּוֹסְפוֹת דְּבּוּר הַמַּתְחִיל רַב אָמַר, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ לְעִנְיַן תְּפִלִּין. **גַּם פְּשִׁיטָא לִי דְּלֹאו דַּוְקָא אִם נִתְקַלְקֵל בְּמָקוֹם חֲדוֹ שֶׁל הַזַּיִת לְמַעְלָה, דְּהוּא הַדִּין אִם נִתְקַלְקֵל וְנִפְגַּם בְּמָקוֹם אַחֵר מִדְּמָנֵי הַבַּיִת מִבַּחוּץ עַד שֶׁאִבֵּד רִבּוּעוֹ עַל יְדֵי זֶה,** וְגַם כֵּן מַהָא דְּמִזְבֵּחַ הַנַּ"ל, דְּפְשׁוּט דִּפְסוֹל פְּגִימַת הַמִּזְבֵּחַ הוּא בְּכָל מָקוֹם מִדְּפָנוֹתָיו וְלֹאו דַּוְקָא בְּמָקוֹם חֲדוֹ. **וּלְפִי זֶה אִם מַחֲמַת רֹב יְשָׁנָן שֶׁל הַתְּפִלִּין נִפְגָּם לְכָל שֶׁאָחַד מִדְּפָנוֹתָיו נִכְנַס לִפְנִים וְאֵינוֹ עוֹמֵד בַּמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ, נִרְאֶה דְּצָרִיךְ לְתַקְּנָם. גַּם פְּשִׁיטָא לִי, דְּעַל יְדֵי פְּגִימָה קְטַנָּה שֶׁנִּתְהַוָּה בְּהַבָּתִּים כְּשִׁעוּר חֲצִירת צִפָּרְן וְאָפְשָׁר אֲפִלּוּ מֵעַט יוֹתֵר מִזֶּה לֹא אָזַל מִנַּיהּ עַל יְדֵי זֶה שֵׁם רִבּוּעַ, וַאֲפִלּוּ אִם נֹאמַר דְּבָעֵינַן עֲשִׂיָּה יֵשׁ לְהַסּוֹפֵר לְזַהֵר אֲפִלּוּ בְּחִסָּרוֹן מְשֻׁהוּ בְּאֵיזֶה מָקוֹם דְּעַל כָּל פָּנִים אֵינוֹ נִרְאֶה בְּשִׁלְמוּת, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד שֶׁנִּתְקַלְקֵל לֹא אָזַל שֵׁם רִבּוּעַ עַל יְדֵי חִסָּרוֹן מְשֻׁהוּ.** וּרְאָיָה מֵהָא דְּתִשְׁנֵי בְּחֻלִּין י"ח (ע"א) הָא בְּאִבְּנָא הָא בְּסִידָא, פָּרוּשׁ בְּאִבְּנָא דְּכוּתֵיב (דברים כז ו) 'אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת' פּוֹסֵל אֲפִלּוּ בְּחֲצִירת צִפָּרְן, אֲבָל בְּסִיד דְּלֹא כְּתִיב בּוֹ שְׁלֵמוֹת לָכֵן בְּעִנְיַן שֶׁיִּחָסֵר שִׁעוּר חֲשׁוּב כְּטֶפַח אוֹ כְּזַיִת עַיֵּן שָׁם. הֲרֵי דְּאַף לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּקָיְמָא לָן דִּרְבּוּעַ מְעַכֵּב, וְגַם שָׁם צָרִיךְ רִבּוּעַ גָּמוּר שֶׁיִּהְיֶה אַף בְּאַלְכְּסוֹנוֹ, וְכִדְמוּכָח שָׁם בִּזְבָחִים ס"ב עַמּוּד ב' מֵהָא דְּכְתִיב 'סָבִיב' שֶׁיִּהְיֶה כָּל סְבִיבָיו שָׁוִין, וְכִדְפָרֵשׁ רַשִׁ"י שָׁם (ד"ה משוהו), וַאֲפִלּוּ הָכִי כָּשֵׁר בְּסִיד, אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ דְּעַל יְדֵי פְּגִימָה כַּחֲצִירת צִפָּרְן לֹא אָבַד עַל יְדֵי זֶה שֵׁם רִבּוּעַ, **וַאֲפִלּוּ אִם הִפְגִּימָה קְטַנָּה שֶׁנִּתְהַוָּה בְּהַתְּפִלִּין הָיָה בְּמָקוֹם חֲדוֹ שֶׁל הַזַּיִת לְמַעְלָה,** דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי לִישַׁנֵּי הָא וְהָא בְּסִידָא וְקָאן מְיִירֵי בְּמָקוֹם חֲדוֹ. וְאַף דְּיֵשׁ לְבַעֵל דִּין לְחַלֵּק, דִּלְגַבֵּי מִזְבֵּחַ דְּגָדוֹל בְּשִׁעוּרוֹ לֹא נָחְשַׁב בּוֹ פְּגִימָה מוּעֶטֶת דִּלְיזִיל מִנַּיהּ עַל יְדֵי זֶה שֵׁם רִבּוּעַ מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּאַלְכְּסוֹנוֹ, מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לְעַנְיוּתָּ דַּעְתִּי דְּהַדִּין עִמִּי, דְּאִי לֹא תֵּימָא הָכִי יַחְשֹׁב רַב חִסְדָּא שָׁם שֶׁפּוֹסֶלֶת בַּחֲגִירת צִפָּרְן כְּגוֹן בְּרִבּוּעַ הַתְּפִלִּין, וְדִימְיָא שֶׁכָּתַב הַט"ז בְּסִימָן תרמ"ה סָעִיף קָטָן ד' עַיֵּן שָׁם. **כִּי מִיבְּעֵיָא לִי עֲצָם שֶׁעוּר קְלְקוּל הָרִבּוּעַ עַד כַּמָּה נִקְרָא בְּעִנְיָנֵנוּ,** דְּזֶה בְּרוּר דְּלֹא נוֹכַל לוֹמַר לְעִנְיַן תְּפִלִּין דְּזֶה אִם חִסְרוֹן הָרִבּוּעַ הָיָה בְּטֶפַח כְּמוֹ שֶׁפָּסַק הָרַמְבַּ"ם שָׁם (בית הבחירה פ"ב ה"י) לְעִנְיַן מְזוּזָה, דְּכָל הַתְּפִלִּין אֵינָם מְחִזִּיקִין כָּךְ, **וְאוּלַי אִם נִתְמַעֵט הָרִבּוּעַ שֶׁל הַתְּפִלִּין מֵעַט יוֹתֵר מֵחֲגִירת צִפָּרְן נִקְרָא בְּעִנְיָנֵנוּ גַּם כֵּן קְלְקוּל הָרִבּוּעַ, וְצָרִיךְ עִיּוּן:**

* **שֶׁצָּרִיךְ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק קפא) לְעִנְיַן הִתְעַקְּמוּת הַתְּחִתּוֹנָה, הִקְפַּדְתִּי מִפֶּסֶר לִשְׁכַּת הַסּוֹפֵר (כלל יד ס"ז), וְהֵבִיא שָׁם רְאָיָה עַל זֶה דְּרַשִׁ"י פָּרַשׁ בְּמִנְחוֹת ל"ה עַמּוּד א' (ד"ה תפילין) תְּפִלִּין שֶׁיִּהְיֶה מְרֻבָּעִין בְּתִקְּנָן הֵיינוּ שֶׁלֹּא יִמְשֹׁךְ חוּט

הַתְּפִירָה הַרְבֵּה שֶׁלֹּא תִּקְּנָן וּמִתְמַעֵט הָרִבּוּעַ, עַיֵּן שָׁם, וּמֵה לִּי אִם נִתְעַקֵּם מֵחֲמַת הַתְּפִירָה אוֹ מֵחֲמַת הַתְּחִתּוֹנָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

מ * חָרִיץ שֶׁבֵּין בַּיִת לְבַיִת וְכוּ' וְאִם לֹא הִגִּיעַ כְּשָׁרָה. עַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל יד ס"ד) **דְּמִשְׁמַע מִנַּיהּ דַּאֲפִלּוּ הַנּוֹהֲגִין לַעֲשׂוֹת הַתְּפִלִּין עַל יְדֵי דְּבוּק הָאַרְבָּעָה עוֹרוֹת,**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קפג) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק נד): **(קפד)** תּוֹסְפוֹת מְנָחוֹת ל"ה עַמּוּד א' (ד"ה תפילין) עַיֵּן שָׁם: **(קפה)** עַבּוֹדַת הַיּוֹם, וְהַדִּין עִמּוֹ כְּמוֹ שֶׁכָּאַרְתִּי בְּעִזְרַת הַשֵּׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה נתקלקל): **(קפו)** נוֹדַע בִּיהוּדָה (מהדו"ק או"ח) סִימָן א': **(קפז)** חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל יד ס"ב): **(קפח)** ט"ז (ס"ק לד): **(קפט)** מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ס"ק נד): **(קצ)** לְשִׁכַּת הַסּוֹפֵר (כלל יד ס"ז): **(קצא)** בְּשֵׁם שַׁלְמַת חַיִּים (ס"ק כב): **(קצב)** מוּכָח מִלְּבוּשׁ (סל"ח): **מ (קצב)** חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל יד ס"ח): **(קצג)** עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה: **(קצד)** תְּשׁוּבָה (ס"ק נט): **(קצה)** רַשִׁ"י בְּמְנָחוֹת ל"ד עַמּוּד ב' דְּבּוּר הַמַּתְחִיל וְאִם (השנים):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבְשׁוּ"ע הרב (ס"ס, סי' לג ס"ד) כתב שהוא מצוה אבל אינו הלכה למשה מסיני.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah